

Suomen venäjänkieliset tarvitsevat palveluita rahapelihaittoihin

Suomessa rahapelaaminen on arkipäiväistäynyttä ajanvietettä. Rahapeliautomaatteja, lottopelejä ja vedonlyöntiä on saatavilla kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla sekä erityisissä pelipaikoissa (Helsingin ja Tampereen kasinot mukaan lukien). Lisäksi rahapelejä voi pelata Veikkauksen omalla tai ulkomaisilla rahapelisivustoilla, sillä tähän asti nettirahapeliä tarjontaa ei ole voitu säännellä samalla tavalla kuin toimipisteissä ja pelipaikoissa tapahtuvaa rahapelaamista. Rahapelitoiminnan sääntely on tärkeää, sillä rahapelaamisesta on muodostunut Suomessa kansanterveydellinen ongelma.

Suomeen muuttava henkilö saattaa ihmetellä rahapeliä tarjontaa kaupoissa ja kioskeissa etenkin silloin, kun hän tulee maasta, jossa rahapelit on sijoitettu ainoastaan kasinoiden kaltaisiin pelipaikkoihin tai jossa rahapelaaminen on täysin kielletty. Rahapeliä saatavuus ja markkinointi sekä pelipisteiden ja -paikkojen aukioloajat voivat houkuttaa maahan muuttanutta henkilöä kokeilemaan rahapelejä. Meillä ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka paljon ulkomaalaistaustaiset henkilöt pelaavat rahapelejä Suomessa. Sen sijaan aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että ulkomaalaistausta on riskitekijä rahapelaamisen muuttumisessa ongelmalliseksi.

Rahapelaaminen voi aiheuttaa taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja niin rahapelaajille kuin heidän läheisilleen. Esimerkkejä näistä haitoista ovat velkaantuminen, parisuhdeongelmat, irtisanomiset, opiskeluvaikeudet, masennus ja fyysiset kivut. Uuteen yhteiskuntaan sopeutumisen haasteet, heikko kielitaito, olemattomat sosiaaliset verkostot ja heikko taloudellinen tilanne voivat myös altistaa maahan muuttaneen rahapeliongelmalle.

Suomessa ulkomaalaistaustaisten aikuisten rahapelaamista ja siitä aiheutuvia haittoja on tutkittu vasta vähän. Vuonna 2022 toteutetussa tutkimusprojektissa päättimmekin tutkia venäjänkielisten henkilöiden rahapelaamista. Venäjänkieliset muodostavat suurimman vieraskielisten väestöryhmän Suomessa. Halusimme tutkia, kuinka paljon venäjänkieliset pelaavat rahapelejä ja millaisia haittoja rahapelaaminen on heille aiheuttanut.

Syystalven 2022 aikana tavoittelimme venäjänkielisiä rahapelejä pelaavia henkilöitä osallistumaan verkkopohjaiseen tutkimuskyselyyn. Lisäksi pyrimme löytämään heidän läheisiään tutkimushaastatteluun. Otimme mahdollisiin osallistujiin yhteyttä erilaisten järjestöjen kautta. Lisäksi veimme tutkimustamme mainostavia julisteita kirjastotiloihin ja mainostimme tutkimustamme sosiaalisessa mediassa (Facebook, Instagram, Telegram). Suomessa asuvat venäjänkieliset käyttävät sosiaalista mediaa aktiivisesti, mutta heidän huomionsa saaminen ei ollut helppoa. Poliittinen tilanne Venäjällä, Ukrainan sota ja ristiriitainen mediajulkisuus ovat luultavasti lisänneet tavoittelemiemme henkilöiden varovaisuutta ja haluttomuutta osallistua tutkimuksiin.

Saimme vastauksia verkkopohjaiseen tutkimuskyselyyn vain vähän (N= 26), mutta tulokset olivat mielenkiintoisia. Suurin osa vastaajista pelasi suomalaisen rahapeliyhtiön Veikkauksen rahapelejä. Vastaajien kokemia rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja olivat taloudelliset ongelmat (kuten velkaantuminen), parisuhdeongelmat ja syyllisyyden tunne. Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että venäjänkieliset henkilöt eivät olleet hakeneet tai saaneet apua rahapelaamisesta aiheutuviin ongelmiin suomalaisesta palvelujärjestelmästä. Eräs kyselyyn vastannut totesi, ettei ollut saanut tarvitsemaansa apua, koska ”asiantuntija vaikutti epäpätevältä”.

Syitä avun hakemattomuuteen voi olla monia. Tähän asti koppia rahapelejä pelaaville ja heidän läheisilleen kohdistetuista neuvonta-, tuki- ja hoitopalveluista ovat ottaneet Peluuri (auttava puhelin verkkopalvuineen), Peliklinikka (Helsingissä toimiva palvelukokonaisuus) ja monet järjestöt. Lisäksi apua voi hakea esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksesta, työterveys- ja sosiaaliturvan tutkimuskeskuksesta sekä talous- ja velkaneuvonnasta. Avun hakemattomuuteen voivat vaikuttaa muun muassa häpeän tunne, pelko leimautumisesta, yhteisen kielen puute, luulo rahapelaamisen hallinnasta ja tietämättömyys erilaisten palvelujen saatavuudesta.

Kysyttäessä syytä ongelmalliselle rahapelaamiselle yli puolet venäjänkielisistä vastaajista nimesi riippuvuussairauden tai mielenterveysongelman. Suomessa rahapeliongelmiä kuitenkin kohdataan lähinnä sosiaalityön menetelmin. Palvelut eivät välttämättä kohtaa tarpeita. On myös mahdollista, että kynnys hakea apua riippuvuuteen tai mielenterveysongelmaan on korkeampi kuin vaikkapa avun hakeminen taloudelliseen ongelmaan. Asioiminen palveluissa tulisi myös tuntua luottamuksen arvoiselta. Jotta avunhakija saisi tarvitsemaansa neuvontaa ja tukea, rahapelaaminen tulisi ottaa puheeksi asiakasta kunnioittavalla tavalla.

Rahapelihaittoja tulee ehkäistä Suomessa tehokkaammin, mutta jo ilmaantuneita haittoja tulee myös kyetä hoitamaan. Myös venäjänkielisiä rahapelaajia ja heidän läheisiään tulee palvella rahapelaamiseen ja rahapeliongelmiin liittyvissä kysymyksissä. Erilaiset kulttuuriset tekijät, asenteet ja uskomukset vaikuttavat siihen, kuinka ulkomaalaistaustainen henkilö näkee rahapelaamisen ja rahapeliongelman. Venäjällä rahapelaaminen on ollut sallittua vuodesta 2009 lähtien vain tietyillä alueilla. Tätä ennen rahapelaaminen on ollut sekä laillista että pääosin laitonta niin Neuvostoliitossa kuin tsaarinajan Venäjällä. Suomalainen rahapelikulttuuri on venäläistä normalisoituneempaa ja sallivampaa. Onkin tärkeää keskustella apua hakevan henkilön kanssa siitä, minkälainen merkitys rahapelaamisella on ollut hänen kulttuurissaan.

Suomessa asuvien venäjänkielisten henkilöiden rahapelaamisesta ja rahapeliongelmistä tarvitaan lisää tietoa. Esimerkiksi rahapelikysymysten lisääminen maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia kartoittaviin väestökyselyihin voisi auttaa ammattilaisia ja järjestöjä räätälöimään parempia palveluja venäjänkielisille asiakkaille. Jo olemassa olevat palveluntarjoajat voisivat tehdä yhteistyötä venäjänkielisten järjestöjen kanssa, jotta järjestöt osaisivat kehittää omia palvelujaan, mutta myös kertoa jo olemassa olevista rahapelierityisistä palveluista.

Lisäksi olisi tärkeää kuulla venäjänkielisiä asiakkaita palveluja kehittäessä, jotta he saisivat itselleen oikea-aikaista ja oikeanlaista apua ja tukea.

Elisa Movtayeva

(korkeakouluharjoittelija, THL) on Helsingin yliopistosta valmistuva valtiotieteiden maisteri ja Aleksanteri-instituutin VIExpert-maisterikoulun alumni.

Virve Marionneau

(yliopistotutkija, HY) tutkii rahapelihaittoja ja niihin liittyviä poliittisia ja taloudellisia tekijöitä Helsingin yliopistolla.

Johanna
Järvinen-Tassopoulos

(tutkimuspäällikkö, THL) toimii tutkimuspäällikkönä Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksella ja on erikoistunut rahapelijärjestelmän ja rahapelihaittojen yhteiskuntatieteelliseen tutkimiseen.